

A BUDAPESTI KIRÁLYI MAGYAR TUD.

EGYETEMI KÖNYVTÁR.

Az 1882-ki

BERLINI EGÉSZSÉG- ÉS MENTÉSÜGYI KIÁLLITÁS

ALKALMÁBÓL

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MAGYAR KIRÁLYI MINISZTER MEGBIZÁSA FOLYTÁN

ISMEGETTI

SZILÁGYI SÁNDOR,

A KÖNYVTÁR IGAZGATÓJA.

DIE KÖNIGLICH UNGARISCHE

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK

ZU BUDAPEST.

ANLÄSSLICH DER

AUSSTELLUNG AUF DEM GEBIETE DER HYGIENE UND DES RETTUNGSWESENS

BERLIN 1882.

IM AUFTRAGE DES KÖNIGL. UNGARISCHEN MINISTERS FÜR CULTUS UND UNTERRICHT

BESCHRIEBEN VON

ALEXANDER VON SZILÁGYI,

DIRECTOR DER BIBLIOTHEK.

BUDAPEST, 1882.

NYOMATOTT A MAGYAR KIRÁLYI EGYETEMI KÖNYVNYOMDÁBAN.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A BUDAPESTI KIRÁLYI MAGYAR TUD.

EGYETEMI KÖNYVTÁR.

Az 1882-ki

BERLINI EGÉSZSÉG- ÉS MENTÉSÜGYI KIÁLLITÁS

ALKALMÁBÓL

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MAGYAR KIRÁLYI MINISTER MEGBIZÁSA FOLYTÁN

ISMERTETI

SZILÁGYI SÁNDOR,

A KÖNYVTÁR IGAZGATÓJA.

BUDAPESTEN,

NYOMATOTT A MAGYAR KIRÁLYI EGYETEMI KÖNYVNYOMDÁBAN.

/ —
1882.

OSZK

R 2

202992

A BUDAPESTI K. M. TUD.

EGYETEMI KÖNYVTÁR.

SZILÁGYI SÁNDOR

könyvtári igazgatótól.

A budapesti kir. m. tudományegyetemi könyvtár 1876. márczius havában megnyitott új épülete a céljainak és a modern követelményeknek minden tekintetben megfelelő tervek szerint van építve. A nagy olvasóterem művészi kiállítása is megfelel az épület monumentalis jellemének.

A nagy olvasóterem, melyben 180 olvasó kényelmesen elfér, kimélyített szekrényekben az úgynevezett kézikönyvtárt tartalmazza (körülbelül 12,000 kötet).

A mennyezetet zárdatükörboltozat képezi beékelts lünettekkel, hol is a tükörboltozat tetővilágításul van használva. A zárdaboltozatból a lünettek közt fennmaradó csücsköket Lotz Károly által készített tudományokat és művészeteket ábrázoló festmények díszítik.

A könyvek nagy tömege (körülbelül 200,000 kötet) a földszint és az első emelet nagy helyiségeiben van elhelyezve. Legújabb időben megkezdették az utolsó években új szerzemények s adományozások folytán gyarapított szakkönyvtárak jelentékeny részének elhelyezését a második emelet helyiségeiben. A könyvek felvételére különböző keresztmetszetű rács- és rúdvasból készült nyílt szekrények szolgálnak, melyek a padozattól a mennyezetig érnek és félmagasságban végig futó karzattal látvák el. Ezen szekrények határtalan tartósságuk és tökéletes tűzmentességük miatt ajánlatosak. Azonkívül még azon előnnyel is bírnak, hogy a világosság mindenfelé elhat. Ennek folytán könnyen megismerhetni a címeket és számokat is. Ezen constructio a könyvek fenntartására nézve igen lényeges szellőztetést is megkönnyíti.

Egészségügyi szempontból különösen a következő intézkedések említendők.

Fűtés. Az összes helyiségek fűtésére (ideértve a pitvart, lépcsőlázat és a folyosókat), kivéve néhány lakást, mely közönséges szobakályhakkal van

ellátva, egy melegvizű fűtő készülék (némileg módosított Perkins-féle rendszer) szolgál.

A fűtőkályhák a pinczesor (souterrain) három helyén páronként helyezték el. Rendszerint csak egy-egy kályhát vesznek igénybe, míg a másik tartalék gyanánt szolgál. Csak rendkívüli hidegben, mint például az 1879/80-ki télen, használatnak ideiglenesen a tartalékcsővek is.

Olvasóterem. A nagy olvasóterem hossza 17·4 méter, szélessége 12·8 méter, magassága 15·1 méter, területnagysága 222·7 □ méter, térfogata 3340 köbméter. A helyiségek fűtésének kiszámításánál a fűtőfelületek részére 120 Celsius foknyi maximum hőmérsék, a ventilatio kiszámításánál pedig a levegőnek legalább kétszeri megújítása (óránként) képezte a kiszámítás alapját.

Mintán itt a falak, ablakok, ajtók és a tetővilágítás hiányos záródása által előidézett légújítás semmiképen sem jött tekintetbe, a tényleges légújítás óránként legalább is háromszorosnak vehető fel.

E szerint 180 személy egyúttlétében, fejenként és óránként 55·5 köbméter levegőcserét lehet számítani.

A téres főudvarból beáramló üde lég 4 csatornán át hatol be a terem környületében egy perron (küllépcső) alatt elhelyezett fűtőkigyókhoz; itt megmelegszik és azután rácsos nyílásokon át jut a terembe, anélkül, hogy az olvasókat legkevésbé háborgatná. A padozathoz legközelebb levő alsó légréteg megmelegítése céljából, azonfelül a terem környületében egy külön fűtőcső van elhelyezve (a padozat niveaujában) és rácsosan átlukasztott öntött vas táblákkal befödve.

A elromlott lég télen át, valamint a meleg évszakban is, a terem mellett levő szívó kémény által szivatik fel, mely a meleg évszakban a tetővilágítás külső és belső üvegfüdele között levő lég elvitelét is eszközli.

Világítás. Nappal az olvasóterem három magas ablak és a nagy (a mennyezetben elhelyezett) tetővilágítás által tökéletesen ki van világítva. Este a világítás elmozdíthatlan légszesz-lámpák által történik, melyek a padozatra erősített asztalokon vannak elhelyezve, s azok lángjait homályos üveggömbök veszik körül.

Csatornázás. A closetek és pissoirok vizöblítéssel és kettős vizzárral látvák el. A levezetéshez (belülről s kívülről) zománczozott agyag-csővek alkalmaztattak.

Biztonság tűz ellen. A könyvek eltevésére szánt összes helyiségek, valamint a folyosók és lépcsőházak is boltozattal vannak ellátva.

Az olvasóterem felülvilágító tere a födélzettől tűzfalak által van teljesen

elkülönítve. A tetővilágítás, faszerkezet teljes mellőzésével, csupa vasból s üvegből van alkotva.

Használat. Az olvasóterem egyetemi hallgatók és más tisztességes látogatók számára, a kik előbb váltandó látogatójegyet mutatnak elő, hétköznapiokon (3—7-ig délután) és ünnepnapokon (9—12-ig délelőtt) nyitva van. Minden háborgatás (például: beszélgetés, dohányzás,) tilos. Az egyetemi tanártestület tagjai és egyes tudósok az igazgató beleegyezésével a hivatal helyiségeiben dolgozhatnak. Két olvasó szoba a hirlapokat olvasó tanárok rendelkezésére áll. A hivatal az igazgató irodájából és négy hivatalszobából áll.

Az épület Skalnitzky és Koch építészek tervei szerint készült.

ÓSZK

Országos Széchényi Könyvtár

DIE KÖNIGLICH UNGARISCHE
UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
ZU BUDAPEST.

ANLÄSSLICH DER

AUSSTELLUNG AUF DEM GEBIETE DER HYGIENE UND DES RETTUNGSWESENS

BERLIN 1882,

IM AUFTRAGE DES KÖNIGL. UNGARISCHEN MINISTERS FÜR CULTUS UND UNTERRICHT

BESCHRIEBEN VON

ALEXANDER VON SZILÁGYI,

DIRECTOR DER BIBLIOTHEK.

BUDAPEST,

GEDRUCKT IN DER KÖN. UNG. UNIVERSITÄTS-BUCHDRUCKEREI.

—
1882.

DIE KÖNIGLICHE UNGARISCHE
UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
ZU BUDAPEST.

BESCHRIEBEN VON

ALEXANDER VON SZILÁGYI

Director der Bibliothek.

Das im März 1876 eröffnete neue Gebäude der königlichen Universitäts-Bibliothek ist mit einer den Zwecken derselben und den modernen Anforderungen in jeder Hinsicht entsprechenden Solidität ausgeführt. Auch die künstlerische Ausstattung des grossen Lesesaals entspricht dem monumentalen Character des Gebäudes.

Der grosse Lesesaal, welcher 180 Lesern bequemen Raum bietet, enthält an den Wänden in vertieften Schränken die sogenannte Handbibliothek (circa 12,000 Bände).

Die Decke des Saales hat die Form eines Kloster-Spiegelgewölbes, dessen Wangen einen Stichkappenfries bilden; die Zwickel des Letzteren nehmen von Karl Lotz gemalte, die Kunst und Wissenschaften darstellende Figuren ein. Der Spiegel der Decke bildet die Oberlichte des Saales.

Die Hauptmasse der Bücher (circa 200,000 Bände), ist in den grossen Räumen des Erdgeschosses und des ersten Stockwerks untergebracht. In jüngster Zeit ist die Unterbringung eines namhaften Theils der in den letzten Jahren durch neue Anschaffungen und Schenkungen wesentlich vergrösserten Fachbibliotheken in den Räumen des zweiten Stockwerks in Angriff genommen worden.

Zur Aufnahme der Bücher dienen offene Schränke, aus Stab- und Gittereisen verschiedenen Querschnitts, welche vom Fussboden bis zur Decke reichen und in halber Höhe mit einer durchlaufenden Galerie versehen sind. Diese Schränke empfehlen sich durch unbegrenzte Dauerhaftigkeit und vollständige Feuersicherheit. Überdies bieten dieselben den Vorthail, dass das Licht bis in die entferntesten Winkel dringen kann. In Folge dessen sind die Titel und

Nummern der Bücher leichter zu erkennen. Auch ist die Lüftung, welche zur Conservirung der Bücher so wesentlich beiträgt, bei dieser Construction wesentlich erleichtert.

In hygienischer Beziehung bedürfen die folgenden Einrichtungen der besonderen Erwähnung:

Heizung. Die Heizung sämtlicher Räume (inclusive Vestibule, Stiegenhaus und Gänge), mit Ausnahme einiger Wohnräume, welche gewöhnliche Zimmeröfen erhielten, erfolgt durch eine Heisswasser-Heisanlage (modificirtes Perkins'sches System).

Die Heizöfen sind an drei Stellen des Souterrains paarweise angeordnet. Gewöhnlich wird nur je ein Ofen (eines Röhrensystems) in Anspruch genommen, so dass der zweite als Reserve dient. Nur in besonders strengen Wintern, wie z. B. im Winter 1879/80, werden auch die Reserveröhren zeitweilig in Betrieb gesetzt.

Lesesaal. Der grosse Lesesaal hat 17·4 Meter Länge, 12·8 Meter Breite und 15·1 Meter Höhe, demnach eine Grundfläche von 222·7 Quadratmeter und einen Rauminhalt von 3340 Kubikmeter.

Bei Berechnung der Beheizung des Saales wurde für die Heizflächen eine Maximaltemperatur von 120 Grad Celsius, und bei jener der Ventilation eine mindestens zweimalige Lufterneuerung pro Stunde zu Grunde gelegt.

Nachdem hiebei auf den durch die Undichtheit der Mauern, Fenster, Thüren und der Oberlichte herbeigeführten Luftwechsel in keinerlei Weise Rücksicht genommen wurde, so dürfte die faktische Lufterneuerung pro Stunde eine mindestens dreifache sein. Demnach würden bei Anwesenheit von 180 Personen mindestens 55·5 Kubikmeter Luftwechsel pro Kopf und Stunde entfallen.

Die dem geräumigen Haupthofe entnommene frische Luft wird durch 4 Kanäle den im Umfange des Saales unter einem Perron angebrachten Heizkörpern zugeführt, daselbst erwärmt und tritt hierauf durch gegitterte Öffnungen in den Saalraum selbst ein, ohne die Leser im geringsten zu belästigen. Um die unterste, dem Fussboden zunächst liegende Luftschicht zu erwärmen, ist überdies rings im Umfange des Saals ein separates Heizrohr (im Fussboden-Niveau) angebracht, und mit gitterartig durchlöchernten Gusseisenplatten überdeckt.

Die verdorbene Luft wird sowohl im Winter als auch in der warmen Jahreszeit durch einen in der Nähe des Saales befindlichen Lockkamin abgesogen, welcher während der warmen Jahreszeit auch die Ventilation der zwischen der äussern und der innern Glasdecke des Oberlichtes befindlichen Luft bewirkt.

Beleuchtung. Bei Tage ist der Lesesaal durch 3 hohe Fenster und das grosse (in der Decke angebrachte) Oberlicht im ausreichendsten Maasse beleuchtet. Am Abend erfolgt die Beleuchtung durch Gaslampen, welche auf den am

Fussboden befestigten Tischen unverrückbar angebracht sind, und deren Flammen von mattgeschliffenen Glaskugeln umschlossen werden.

Canalisation. Sämtliche Closets und Pissoirs sind mit Wasserspülung und doppeltem Wasserschluss versehen. Für die Ableitung wurden Aussen und Innen glasirte Steingut-Röhren verwendet.

Feuersicherheit. Sämtliche zur Aufbewahrung der Bücher dienende Räume wurden überwölbt, desgleichen die Gänge und Stiegenhäuser.

Der Oberlichtraum des grossen Lesesaals ist durch Feuermauern von dem Dachraum vollständig isolirt. Das Oberlicht selbst wurde mit Ausschluss jeglichen Holzwerks aus Eisen und Glas construirt.

Benützung. Für Universitätshörer und andere anständige Besucher, welche ihre, vorher zu lösende, Legitimationskarte vorweisen, ist der grosse Lesesaal an Wochentagen (3—7 Uhr Nachmittags) und an Feiertagen (9—12 Uhr Vormittags) geöffnet. Jede Störung (z. B. Sprechen, Rauchen) ist strengstens untersagt. Die Mitglieder des Lehrkörpers der Universität und einzelne Gelehrte können mit Zustimmung des Directors in den Amtslocalitäten arbeiten. Auch zwei Lesezimmer, in welchen Zeitschriften aufliegen, stehen zur Verfügung des Lehrkörpers. Die Bureaux bestehen aus der Directionzkanzlei und vier Amtslocalitäten.

Das Gebäude ist nach den Plänen der Architekten Skalnitzky und Koch ausgeführt.

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

